

ДУШАНКА БЕЛАДА, РЕДИТЕЉКА

Чистота односа човека и уметности

- У представи сам трагала за тим шта уметничко дело чини вредним, без обзира на то где се то дело чува и шта се о њему говори - наводи Душанка Белата

Млада редитељка Душанка Белата је дипломирала мултимедијалну режију на Академији уметности у Новом Саду. „Боконда“ („Жена која се игра“, Виктор Лодато) је њена прва самостална режија у институционалном позоришту. Као приправница у ЦНП Подгорица, асистирала је у припреми опере која је, након дуго времена изведена у Црној Гори. Сарађивала је и са Александром Морфовим, бугарским редитељем завидне међународне каријере, који је у ЦНП режирао „Посету“. Сарадњу са њим је наставила у комаду „Антигона“ у Санкт Петербургу, који је премијерно приказан почетком октобра ове године.

Осим режије, бави се музиком и компоновањем. Мјузикл „Културна Револуција: Коса“ је режирала у Народном позоришту у Тузли, пре три године.

- После тога је дошао тренутак да режирам сопствену представу и то је увек посебан доживљај. Радила сам пројекте у независној продукцији, али посебан изазов је режирати у институционалном позоришту. Међутим, у оба случаја задржава се иста страст према позоришту - каже наша саговорница.

„Боконда“ почива на истинитом догађају из 1911. године, када је Винченцо Перуђа, који је живео у Француској, украо „Мона Лизу“ из Лувра. За којом истином сте Ви трагали, припремајући представу?

- Трагала сам за тим шта је то што уметничко дело чини вредним. Да ли је оно вредно зато

што је обезбеђено и под стаклом у Лувру, што људи у редовима са тима чекају да га виде, да ли је то оно што људи говоре о том делу или је то неки цртеж који пробуди емоцију. Нисам хтела у центар збивања да поставим „Мона Лизу“ као врхунац уметности, што она јесте, него врхунски тренутак који се десио у уметности, а који је изазвао много различитих односа. Мој циљ је да актуелизујем важност односа човека и уметничког дела, оног личног, чистог и унутрашњег односа, без обзира на то на који начин се чува уметничко дело и шта се о њему говори.

Који је мотив Винћенцовог крађе „Мона Лизе“?

- О томе су снимљени документарци. Један од мотива који сам желела да актуелизујем у представи је његова жеља да се врати у детињство, неком смислу и тренутку за који је сматрало да је једино „чист“ у његовом животу. Он је безбрижно живео у Ита-

лији али је, због околности које су се десиле у његовој земљи, морао да оде да ради у Француску. Тамо је био омаловажаван дуги низ година и третан као досељеник, неко ко је, самим тим, мање вредан. На крају су га натерали сви ти слојеви, које сам хтела да задржим у комаду, између осталог и питање шта је то што нас чини мањим или већим човеком.

Јесте ли намеравали да комадом проговорите и о црногорском патриотизму и актуелном тренутку у Црној Гори кроз који се преплићу односи са њеним „већим суседом“?

- Апсолутно нисам желела да имам у представи било какав циљ те врсте. У самом тексту је јасно да је Винћенцо патриота и да је то веома важан део његове личности, као и мотив да врати „Мона Лизу“ тамо где јој је место. То да нас место где смо рођени чини већим и да нам даје више права, него онима из неке друге земље

или било шта томе слично, нисам желела да актуелизујем и ставим у контекст тих данашњих односа. Сцена није место за то, него неки други медији, који није мој пут у позориште.

Синоћ нисмо довољно добро чули глумце са сцене. Зашто?

- То је био технички проблем, који није адекватно и на време решен. Ово је камерна представа која се игра на малој сцени ЦНП, на којој су глумци и публика веома близу. Сцена у Ужицу је велика и разговарали смо о томе како да представу адаптирамо том простору и да решимо тај проблем, али позоришни тренутак је такав да се не може вратити. Сигурна сам у то да би наше друго играње, у том делу, било много боље.

Бавите се музиком, снимате музичке спотове, музика је веома важан сегмент Вашег комада...

- Сви редитељи имају неку своју, базичну уметност. Многима су то поезија или сликарство, а мени је то музика, која ми је још од малена будила слике. Тера ме да мислим визуелно. Музика је моје полазиште и чини ми се логичан пут који ме је довео и до позоришта.

Текст и фото: Н.К.

РАЗГОВОРИ О ПРЕДСТАВИ И ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈА
ЦРНОГОРСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ПОДГОРИЦА

Мера љубави је љубав без мере

Марина Миливојевић Мађарев, водитељка: Ђоконда, жена која се игра, комад је који говори о љубави и уметности. Мислим да за писање и сценско извођење не постоји тежа тема од ове – како се и зашто воли уметност.

Душанка Белада, режија и адаптација: Желела сам да се кроз представу бавим темом која ме се тиче, а то није само љубав према уметности, већ и однос према њој и човеку који у данашњем времену осећа да му се не посвећује довољно пажње. Занимала ме та фасцинација која траје већ 500 година, а тиче се једног уметничког дела. Одакле она и зашто? Зашто толико векова наставља да интригира? Случајно сам налетела на текст, а привукла ме је и фрагментарна драматуршка форма, као и документарност приче.

Зоран Вујовић, као Винћенцо Перуђа: Душанка ми је послата као дар са неба. Ова прича не третира уобичајене теме, већ уметност ставља у центар пажње. Ту је изразита човекова потреба за уметношћу, али и осмехом. За њим смо све мање спремни да трагамо, а ова представа ме у сваком смислу, као глумца, ослобађа. Још увек ми је све изазовно, још увек сам у процесу, тренирам. Свако

играње је за мене нова експедиција, нови свет... никад не знам куда ће ме све одвести. Наравно, имамо неке задате оквири и који се професионално морају испоштовати. Винћенцо је мали човек који себи задаје превелики задатак. Иначе и лично у уметности функционисао на тај начин. За мене ниједан задатак није превелики. Често се не разумем добро са колегама, јер волим да копам по нутрини, да се качим за одсјаје звезда које су се угасиле за многе. У представи живим са Винћенцом, са његовим проблемом, тај проблем је и мој... имам га са околином и животним циљевима.

Бранка Оташевић, као Мис Мател, Марсела Антонели, Софија Перуђа: Увек је задовољство и част бити овде, посебно када играм у представи која говори о уметности. Кога данас брига за уметност... заиста је тако. Ретко ко мари. Ако и постоји код нас она је обојена неком бојом која вришти, која није употребљива. Волела бих да млади људи долазе да виде ову представу и можда нешто науче. Ако ништа друго, макар ће имати то сазнање да је *Мона Лиза* или *Ђоконда* била код Винћенца Перуђе две и по године. Можда ће их то инспирисати да напишу неки есеј, да се баве уметношћу... не баш да

украду уметничко дело, али и то да се деси, а да их је уметност инспирисала, била бих срећна.

Славко Калезић, као Брат Бенедето, Валтер Патер и Марсел Дишан: Мислим да је велики благослов за глумца да игра у оваквом комаду, а то се посебно односи на Бранку и мене који имамо по три улоге. Заиста се захваљујем Душанки што је препознала да нас двоје можемо да изнесемо тих шест ликова. То је био велики изазов. Када се осврнем на почетак процеса који је за мене од почетка до самог краја био бескрајна радост, морам да признам да је јако важно да се људи разумеју. Ово је комад о разумевању и неразумевању. Живимо у времену у коме људи испуњавају туђа очекивања, уместо својих, али мени је важно да испуним своја. Много волим овај посао и сасвим му се дајем. С тог аспекта, у почетку нисам био сигуран да све могу да изнесем. Ипак, када вас води неко као што је Душанка, особа која трага за истином, морало је бити изузетно и инспиративно. Била је то нека врста чишћења.

Бојан Муњин, коселектор: Чини ми се да читава прича о уметности, лепоти, фасцинацији нечим лепим је јако изузетна ствар, ретка ствар.

Има један Крлежин есеј о посетиоцима Сикстинске капеле између два светска рата. То је један од најогорченијих и најтужнијих есеја које сам читао. Не ради се о лепоти, већ о томе да сви желе да – виде. Желе да се врате кући и да кажу да су – видели. Љубав, лепота и фасцинација уметношћу је нешто јако јединствено и то нам показује главни јунак. Мера љубави је љубав без мере. То је он. То је сваки човек који има такво срце. Код њега је то врло драматично, али и врло искрено. Мислим да овај фестивал са својом традицијом има право да да шансу младим људима, да им дозволи да кажу и покажу шта умеју. До сада смо видели мало редитеља који тек долазе и зато је представа ове редитељке посебно значајна и вечерас са нама.

Душанка Белада, режија и адаптација: Као што музичар ствара кроз инструмент, редитељ има ту привилегију да ствара кроз живог човека, да своју идеју представи тим путем. Лично сам желела да код сваког од њих пронађем шта их инспирише, шта је њихов смисао због којег желе да буду на сцени. Мој циљ је био да на поклон изађу радосни, с мишљу да су урадили нешто што је смислено.

Ана Милошевић

ЗОРАН ВУЈОВИЋ, ГЛУМАЦ

Слобода је за уметника безусловна потреба

- Светла тачка у Црној Гори је алтернативни фестивал *Фиат*, као што је ужички фестивал светла тачка на носталгијној мапи овог региона - каже глумац Зоран Вујовић

Шта има ново у црногорском театру, у ЦНП-у?

- Имали смо неки застој у уметничком смислу. У складу са друштвеним приликама када је све максимално исполитизовано, позориште би требало да доживи неку трансформацију, да се прилагоди, пронађе себе и свој четврти зид кроз који ће и даље гласно говорити о стварима које нам се дешавају. Театар мора да поставља озбиљна питања и даје озбиљне одговоре, али не као одговоре јер би то био паланачки инфантилизам духа некако заувек склоњен под окриље политичких ауторитета, већ поруке које освешћују људе. Имамо неколико здравих позоришних оаза, као што су Зетски дом, Градско позориште, Центар за културу Тиват, Никшићко позориште. Што се тиче филмске продукције и серија, ситуација је још компликованија. Ту и тамо се нешто спорадично ради, али не толико интензивно колико видим да се ради у Србији. Али, квантитет не значи и квалитет. Нисам одавно наишао ни на један добар сценарио, а драматургија је суштина и у животу, и на сцени. Она је почетак, средина и крај. Сам процес стварања уметничког дела је изгубио на квалитету. Имамо квантитет и много тога лошег. Култура нам је у запећку, на задњем мету. Нормалне друштвене процесе нисмо прошли у право време, ако се тако може рећи. Све оно што не ваља и што смо годинама стављали под тепих сада избија на површину и ломи нам главу. Проблем је што ми не разговарамо о томе, што се плашимо једни других. Због тога сви упадамо у замку и креативни потенцијал не можемо показати под притиском.

Слобода је за уметника безусловна потреба и ако нам је то закинуто, онда је тешко доћи до врхунских уметничких домета. Светла тачка у Црној Гори је алтернативни фестивал *Фиат*, као што је ужички фестивал светла тачка на носталгијној мапи овог региона.

У једном периоду на Југословенском позоришном фестивалу имали смо изузетна позоришна остварења из Црне Горе, углавном копродукције или са бројним гостујућим уметницима. Шта је разлог да позоришна продукција последњих година код вас, утисак је, није на том нивоу?

- Разлог је најбаналнији. Да би се дошло до квалитета мора се улагати значајнији новац. ЦНП је било уточиште сулудих деведесетих и за време бомбардовања за многе уметнике. У то време, као студент права, гледајући врхунске уметнике, што би један мој професор рекао, врхунске позоришне играче, врхунске глумце и људе пре свега, заволео сам глуму. Долазили су редитељи, глумици, сценографи, костимографи из Хрватске, Србије, Словеније, Албаније, Македоније. Са тим

представама ишло се широм света, чак до Колумбије. Улагало се више у ументост, али је и било више људи који су држали до естетике лепог. Сада је дошла до изражаја естетика ружног. Као да нема храбрих људи који имају свој став и спремни су да стану иза тог става. Као да мањкају људи са личним и уметничким дигнитетом. Све вредности унутар језгра у коме се догодио велики прасак су нестале. Нису нам потребни ни научници из Церна, ни нека велика памет да укапирамо да се нешто догађа у нама, и са нама, што нас дели од нас самих, а камоли једне од других. Нисмо у стању да саслушамо, да чујемо. Све се догађа у свеопштој какофонији, граји и галами. Не долази се до лепих тонова, до нежности. Користимо неке сулуде одбрамбене механизме, имамо ево који почива на потпуном незнању. Влада незнање, а ми све оно што је у нама лоше желимо представити као врлину и вредност. Мане нисмо спремни претворити у врлине. Зато нам понекад изгледа да што сте гори човек то боље пролазите у животу, што сте гори уметник више ради-

те. У том смислу ни наше позориште није поштеђено. Редитељи попут Мађелија, Милера, Мићуновића, Егона Савина и других, гостујућих великих глумачких имена тренутно нема у црногорском театру и то је разлог што је продукција лошија.

Објавили сте прошле годину књигу поезије „...дођавола“. Које и чему је упућена ова порука?

- По опредељењу сам нихилиста. Све што сам рекао звучи вероватно песимистички, али је из мог угла заправо реално. Ја се кроз поезију играм, изазивајући, провоцирајући, огољавајући и себе и људе око себе. У игри огледала желим доћи до нечега што се зове нутрина, џигерица, нечега што жеже изнутра и што ће нам направити у стомаку хаос, а кад се попне у главу то прави једну фини музику. То вам је као са алкохолом. Има онај Бодлеров трактат о вину где каже: „Јао ми је људи који никад нису чули ту музику која најпре силази у стомак, а затим изазива плес у глави.“ Тако сам и ја у поезији у дијалогу са сенкама, у потпуном растројству свих чула, а истовремено у хармонији. То ми омогућава да пронађем мир. Копамо по себи какав бих, не морао, него требао бити. Термин дођавола је заправо афирмативан. Дођавола и земља, и љубав, и нежност, и све, ако ћемо овако да их живимо. Са тим желим произвести контраефекат. Пишем и сценарије који никада не морају имати своју реализацију. Важно ми је да се чистим од неких вишкова било да се ради о представи, о кафани или неком трећем месту. Стало ми је да испровоцирам људе да се и они ослободе и да изађемо на чистац.

В.Т.

СЛАВКО КАЛЕЗИЋ, ГЛУМАЦ

Уметност је начин живљења

- Ја сам неко ко воли да истражује, ко воли и подржава њај уметнички еџибиционизам, јер уметности није само посао, већ је начин живљења. То је оно што краси све што радим са људима, на сцени, на екрану, ирајући или певајући и мноо ми значи да себе унапређујем првенствено као човека, каже Славко Калезић

сам прилику да сарађујем са дивном и великом Миленом Дравић. То је култна представа и представа позоришта у коме сам започео своју глумачку каријеру. „Бокешки Д-мол“ и даље живи уз већ четврту или пету екипу глумаца која се променила. Признају ипак да су ову представу носиле Миlena Дравић и Јелена Ђокић.

И у „Боконди“ имаш три занимљиве улоге.

- Рад у представи био је јако изазован. Играм једног старца, затим чувеног Марсела Дишана и брата Бенедета и на неки начин сам се уплашио. Међутим, уз редитељку сам ипак сам себи дао прилику. Првенствено уз напоран рад и дубоку анализу успели смо. Заиста се осећам дивно на сцени.

Планови?

- Предходна година за мене је била плодносна. Направио сам осам улога. Имам и пуно планова. У току су и неки нови процеси. Ако причамо ван позоришта, у преми је и нови сингл. Евровизија би требало да буде у пуном светлу идуже године, а ја већ пету годину наступам у свим градовима где се изводи Евровизија. Пуно је било планова за европске и светске наступе које је пандемија зауставила, али надам се да ће сви бити реализовани у наредној години.

Б. Дамњановић

Завршио је глуму у класи Боре Стјепановића, као и специјалистиче студије одсека глума и соло певање, а магистрирао на факултету Драмских уметности на Цетињу. Таквог га углавном не познајемо. Али, када кажемо Евровизија, Украјина, Црна Гора, онда се сетимо „кике“ и целог наступа. Укратко то је глумац Славко Калезић, кога смо у неколико улога протекле вечери гледали на позорници 26. ЈПФ-а.

Колико ти је твој посао помогао у „шоу-бизнису“ или колико ти је он помогао у твојој примарној вокацији?

- Заправо је ово друго. Мој примарни посао је посао глумца. И он ми је много помогао у свему осталом па и „шоу-бизнису“, па чак и Евровизији, Х фактору Адриа, британском Х фактору.... само се мени са ових простора отворила могућност да будем у продукцији Сајмона Кауела. Управо та нека позоришна етика ми је помогла да остварим све оно што се у мом животу дешавало ван позоришта.

Поред глуме и певања

опробао си се и у оперској уметности.

- Уметност ме у сваком сегменту испуњава. По мени је циљ сваког уметника да се испољи у што више медија. Драмска уметност је нешто што је приоритет. Али ја сам неко ко воли да истражује и подржава уметнички еџибиционизам, јер уметност није само посао, већ је начин живљења. То је оно што краси све што радим са људима, на сцени, на екрану, играјући или певајући и много ми значи да себе унапређујем првенствено као човека. Играо сам у опери ЦНП-а и Музичке школе „Васа Павић“, тако да је то имало и одјека јер сам после тога добио понуду и да радим у средњој музичкој школи. Али сам, ипак одлучио да се бавим само певањем, јер је то мој терен, а и сама позоришна делатност је мој фах и не бих ишао даље од тога.

До сада си, поред домаћих, играо и у руској продукцији, али и сарађивао са Луком Бесоном.

- „Човек који је мирно хтео да живи свој живот“... то

је било божанствено. То ме је стрефило, како би се рекло, на почетку каријере и било је једно дивно искуство. А балкански простор је, како волим то да кажем, на неки начин проклет. Чињеница је да је најтеже доказати се на овим просторима, а сви који нешто направе „напољу“ они су велики. Мени је била идеја да ја из мојих Бјелопавлића правим светску причу, што ми је и пошло за руком. Трбало је и изискивало пуно труда и одрицања и улагања, али сам поносан на све што сам урадио, и што сам неко ко из Црне Горе прави светску причу. Уз мене су имена као што је Сајмон Кауел, Никол Шерзи која ми је била ментор у британском Х фактору... Шери Озборн, Лорин која је победница Евровизије, Емили Санде, која је била и црногорска снајка... Пуно је људи који праве моју каријеру, нашта сам јако поносан.

Играш у представи „Бокешки Д-мол“ која је оставила велики утисак на публику на овом фестивалу

- Ускакао сам у поделу уместо једног колеге 2012, и имао

РЕЧ КРИТИКЕ

ПИШЕ:
Александра
Гловацни

РАМ БЕЗ СЛИКЕ

ЦРНОГОРСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ПОДГОРИЦА
БОКОНДА, ПРЕМА КОМАДУ ВИКТОРА ЛОДАТА
РЕЖИЈА И АДАПТАЦИЈА: ДУШАНКА БЕЛАДА

Комад *Боконда*, америчког прозаисте и драмског писца Виктора Лодата, заснива се на истинитом догађају из августа 1911. године, када је извесни Винћенцо Перуђа украо *Мона Лизу* из Лувра. Молер по професији, као прилику за крађу искористио је то што је радио на заштитном стаклу за чувену слику, исекавши је из рама, који је остао да виси празан на зиду. Платно је мирно изнео из музеја испод свог жакета.

Да Винчијева слика у то време није имала култни статус какав има данас. За Перуђу је очигледно била изузетно значајна, јер је у свом станчићу у Паризу држао више од две године, да би затим покушао да је прода неком дилеру уметничких дела, био ухваћен и суђен. На суђењу је тврдио да је његово дело патриотски чин, јер је желео да се слика врати кући, у Италију.

Да ли је то стварни разлог, или је разлог похлепа, остало је неразјашњено. Тек, Лодато на том догађају гради причу о занесености Перуђе *Бокондом*. Кроз више монолошких исказа он ствара и метафору о односу једног обичног људског бића према уметности, и последицама када љубав пређе у опсесију. Јер, припрости човек је на почетку занесен чудесним лицем, затим постаје страшно опседнут власником лица, да би га опсесија довела до ивице лудила услед спознаје да не може да реши мистерију, нити да без одговора остане пред њом, поред ње. Перуђу енергично, повишеним тоном и готово стилизовано, тумачи Зоран Вујовић.

Његов монолог прекидају фрагментарне појаве једног монаха из 14. века, есејисте Валтера Патера и дадаисте Марсела Дишана, док су женски ликови једна учитељица, једна постарија заљубљеница у слику и Перуђина мајка. Свако од њих се појављује са краћим монологом, личним коментаром који би требало да баци различито светло на рецепцију чувене слике и самим тим покаже различите доживљаје уметности. По три лика тумаче Бранка Оташевић и Славко Калезић. Искључујући лик мајке и учитељице, у осталим случајевима чине то претерано наглашеним спољашњим средствима, понегде готово карикатурално. То не би био проблем кад би карикатуралност доносила било какво ново значење везано за саму тему, што се овде није десило.

У немогућности да проверим оригинални текст, немам објашњење да ли су поменути монолози интегрални део Лодатовог оригинала, или су резултат редитељкине адаптације. Највероватније да је потоње у питању, јер има још додатака, у виду снимљене анкете са децом, од које је тражено да прокоментаришу слику.

Перуђина прича, мислим на сам текст, је блага, лирска исповест, без неког драмског потенцијала. Млада редитељка је то покушала да преокрене спољашњим средствима, појачаном глумом и драматичном константном клавирском пратњом Марије Митровић. Бојим се да се текст све време опирао томе.

РЕЧ ПУБЛИКЕ

„Мона Лиза” – дечја ноћна мора?

Сања Марковић: Мислим да нисам права особа да коментаришем ову представу. Не знам шта сам видела. Односно, видела јесам, али сем клавира, нисам чула глас са сцене. Глумци су одрадили неки посао, показали су то, жена за клавиром је целу ствар оживела, али ја нисам схватила поенту, нити осетила емоцију. Млако, недоречено, покушано са симболиком, али не иде.

Никола Ђ. „Дискавери” документарца. Што би мене требало да буде брига за „Мона Лизу” или „Боконду” да ли је крадена и враћена и то да се тамо неко једе око нечега целог живота, а што је био у рату, то је тек онако. Не разумем поенту. Морам похвалити клавир и музику. Млаку глуму не могу коментаришати.

Бојана Марковић: Глума је одлична, свака им част. Музика ме је купила, заједно са светлосним ефектима. Али представу нисам схватила, тачније, поенту текста и радње.

Наташа Лазић: Представа ми се није свидела. Главни актер се не чује. Похвала за клавирску пратњу и светло. Остало врло лоше.

Бојан Радојичић: Занимљиво, али не разумем видео зид и причу са њега и коришћење деце у ову сврху. Зар је најчувенији портрет „дечја ноћна мора”? Мислим да је разводњено и да је сведеније било би то то. Овако представа испод просека.

Б. Д.

БРАНКА ОТАШЕВИЋ, ГЛУМИЦА

Да нас уметност омађија, макар нас растргла

- Не ћићемо се шћи нам недосћаје, осим новца, умесћо да се замислимо зашћо више не ћевамо, не ћлешемо, не машћемо. Ко ме је данас до уметносћи и зашћо нам шћреба уметносћи!? - каже Бранка Оташевић

Шта је у теби као неком ко је у свету уметности, пробудила ова представа?

- И љубав и бунт. Већ сам рекла да је уметност једна од основних боја којом бојим свој дан. Ово што нам се данас дешава, злобно је, и све је толико оскрнављено да не видим циљ. Све што је машта и креативност, испуњава ми срце. Када сам видела овај текст, била сам шокирана јер је данас мало представа које се баве оваквом или сличном темом. Ми се углавном бавимо свршеним послом, свршеним чином, последицама, уместо узроком. Не питамо се шта нам недостаје, осим новца, уместо да се замислимо зашто више не певамо, не плешемо, не маштамо. Ко ме је данас до уметности и зашто нам треба уметност!?

У представи у једној од своје три улоге, пред сликом *Мона Лизе*, кажете „знам шта си уради-

ла оном дечку, омађијала си га“. Шта уметност може све да нам уради?

- Желим да нас све омађија, како је рекла Марсела. Макар код нас пробудила највеће ране, макар нас растргла а не да овако живимо у немоћи, злочи, духовној доконости.

Да ли још увек постоје међу нама људи који су толико опчињени уметношћу, да су спремни на све, попут Вићенца?

- Надам се да постоје, али мислим да су вечерас у неком свом мраку, можда међу нама, или су део овог данашњег ријалитија или део најжешћег живота, али да су кукавице. Тешко је усудити се, јер све што је уметност, што је другачије, други га виде као смешно и неприхватљиво. Такви људи су у мањини али ја се надам да колико год их је, да ће опстати.

Представа отвара питање

и да ли можемо да поседујемо уметност или она поседује нас.

- Наравно да је не можемо поседовати. Она служи да нас оплемени. Ја сам иначе, заршила филолошку гимназију, била сам стјуардеса, на крају глумица и синоћ сам гледала „Три зиме“ и та представа ме буквано разнела. Можда су они криви што вечерас нисам играла, онако како бих иначе. А требало је после њих изаћи на ову сцену. Ја сам глумица која то признаје и немам никакав проблем с тим. Сањала сам их те ноћи, свима причала о тој представи, толико сам пожелела да дођу код нас, то је мени урадила њихова уметност. И то желим да нам се свима деси, да нас уметност узме, а не погрешне ствари. А данас је свашта уметност.

Постоје тврдње, чини ми се оправдано, да ово није век великих дела и да је питање да ли ће се и када у људској историји по-

новити један Леонардо Да Винчи и уметници слични њему.

Жао ми је што је тако. Као драмски уметник, често се питам, зашто не постављамо ствари које нас се стварно тичу. Кад почнемо да копамо шта нас се то тиче, увек дођемо до неког Шекспира, до неке Ифигеније коју облачимо у тексас, али немамо ништа ново у најави са изгледом да ће толико да траје. Све нам је на трен.

Поред ове представе, шта још играте?

- „Дон Кихота“ и жао ми је што га нећете видети на овом фестивалу. У слободно време сам мајка два дечака од осам година који уопште не схватају чиме се ја то бавим и већ сам им много досадна. Волим да кувам, ту сам креативна и желим да стално будем корисна, да не пролази време поред мене. И не дам се овој корони да ме обесхрабри. М.Петровић

МАРИЈА МИТРОВИЋ, ПИЈАНИСТКИЊА, АУТОРКА МУЗИКЕ У ПРЕСТАВИ „ЂОКОНДА“

Жели и даље да компонује за позориште

- Ово је моје прво искуство у позоришту и моју вам рећи да се стварно осећам да ћу и пријадам - каже млада пијанисткиња Марија Митровић, ауторка музике у „Ђоконди“

Ауторка музике у представи „Ђоконда“ коју је синоћ пред фестивалском публиком извело Црногорско народно позориште Подгорица, је млада пијанисткиња Марија Митровић. Марија је рођена у Бару, средњу музичку школу завршила је у Подгорици, студије клавира на Музичкој академији на Цетињу, а мастер студије из класичног клавира у Љубљани па у Немачкој. После студија у иностранству, Марија се вратила у Црну Гору.

Прва искуство у компоновању, које је њен нови изазов и којим би волела да настави да се бави, Марија је стекла на мастер студијама у иностранству где је

радила мултимедијалне пројекте, како каже, све су то „мала дела за електронику, клавир и харфу“

-Ово је моје прво искуство у позоришту и могу вам рећи да се стварно осећам да ту и припадам - каже Марија. Са редитељком Душанком Беладом сарађивала је у извођењу прве опере у Црној Гори, била је корепетитор, а о томе, зашто је позориште инспирише да компонује и како је градила улогу своје музике у „Ђоконди“ у којој је компоновала све нумере, осим једне, истиче:

-Као класични пијаниста, увек сам ја на сцени, а публика

је са друге стране. А овде, први пут сам схватила колико ми је важна интеракција на сцени између различитих уметности, различитих уметника. На сцени смо заједно пролазили кроз анализе ликова, а редитељка је рекла какав би она звук желела. Тако сам током овог процеса упознала глумце и њихове улоге. Изузетно сам уживала у тој интеракцији која је увек била другачија. То је оно што је у мени пробудило неку ватру за овим послом, та креација и увек другачија енергија између глумца, музике, сцене и публике. Волела бих да у овом правцу и наставим.

Р. Поповић

ИЗВОД ИЗ КРИТИКА

Брак наш насушни

Наслов најновијег текста хрватске списатељице са лондонском адресом и европском репутацијом не крије никакво пренесено значење; реч је о броју ињекција које је Ева, главни женски лик, морала себи да ушприца током покушаја вантелесне оплодње. И као што наслов представља једну бруталну и непосредну чињеницу, тако и читав текст непосредно и брутално третира брачни однос двоје људи после десет година заједничког живота. Истина, у једном посебном тренутку, који све заоштрава; у тренутку када појеле да имају дете, а то им не полази – како је уобичајено да се каже – за руком.

Десет година брака самосвојној и самосвесној жени донело је различиту количину разочарења у мушкарца, што она не пропушта да вербализује, непогрешиво гађајући у мету. Тих истих десет година мушкарцу је донело једнако много несигурности по питању сопствених способности. Без сентимента, духовито и иронично до сарказма, списатељица ви-висектира њихов однос, уздржавајући се од процене и добро пазећи да не суди по питању треба ли такву ствар наставити или је треба преки-

нути. Једнако као што и сами протагонисти, Ева и Данијел, више нису у стању да просуђују. Дете на коме раде уз помоћ гомиле хемије и уз посвећеност медицинске науке постало је замајац за себе, опсесивно мерило успеха или неуспеха у животу, оправданости или неоправданости постојања, и ту више нема места за преиспитивање самог односа, за питање је ли реч о љубави у проблему, или о бегу од самоће. Упућују се само примедбе и захтеви, као и оптужбе због због сваке, ма и најмање погрешке.

Питање слободе се само по себи намеће, али њиме више нема ко да се бави...

Представа "64" третира једну тешку тему на олакшан начин и са пуно ироније. Неколико дискретних а топлих крајева брачних препирки се изгубило у реализацији, управо оних који су чинили противтежу сталним свађама. Због тога се добија изненађујући утисак на крају, а то је да бракове треба одржавати због неке будуће деце, што не делује да је била намера текста.

Александра Гловацки, *Nova S*

ВЕЧЕРАС

АТЕЉЕ 212 БЕОГРАД
СЦЕНА МИРА ТРАИЛОВИЋ

64

ТЕНА ШТИВИЧИЋ

Превод са енгл.: Тена Штивичић
Редитељка: Алиса Стојановић
Сценограф: Дарко Недељковић
Костимографкиња: Јелисавета
Татић Чутурило
Композитор: Иван Бркљачић
Дизајн звука: Драган
Стевановић Багзи
Кореографкиња: Јелена Булатовић
Сценски покрет: Иван Јевтовић
Организаторка: Јелена Фатић
Асист. редитељке: Андреа Пјевић
Асист. сценографа: Вида Недељковић
Организаторка на пракси: Јована Крњић

Играју:

ЕВА	ХАНА СЕЛИМОВИЋ
ДАНИЈЕЛ	МИЛОШ ТИМОТИЈЕВИЋ
БЕЛА, Евина пријатељица	ЈЕЛЕНА ЋОКИЋ
ХЕЛЕНА, Евина мама	ВЛАДИЦА МИЛОСАВЉЕВИЋ
ОЛИВЕР, Данијелов тата	БРАНИСЛАВ ЗЕРЕМСКИ
АЛЕКС, комшија	ИВАН ЈЕВТОВИЋ
ДОКТОР	ВЛАДИСЛАВ МИХАИЛОВИЋ
ЛУНА, аватар	ДЕНИС МУРИЋ

ЈПФ НА:

САЈТ

www.uzickopozoriste.rs

САЈТ ФЕСТИВАЛА

www.jpff.uzickopozoriste.rs

НА FACEBOOK и INSTAGRAMU

@narodnopozoristeuzice

ПИШЕ:
Зоран Јеремић

ДЕВЕТ МИНУТА И 43 СЕКУНДЕ

Кунем вам се рођеним и укупним стамбеним кредитом да нисам тврд на ушима, али четврту епизоду двадесет шесте сезоне серијала „Без превода“ и поред најбоље воље нисам добро чуо, па због тога ни добро разумео.

Негде до трећине представе мислио сам да је Ђоконда нова марка аријског мушког доњег веша. Видим улазе и излазе ревијално разгађени протагонисти, начујем понеку италијанску реч са рзавским акцентом; онај брџица се полива водом у лаворчету, ваљда хоће да каже да поред Моравице гаје водоотпорни памук... Шта друго!?

Кад се указа Ђоконда и кад кренуше да разглабају о њеном фавулозном тајанственом осмећу, разумео сам да је реч о унисекс производима за све узрасте. Аријци баш добро познају маркетинг, свака им је Добрилова, па одоше још даље - укинуше и социјалне разлике циљних група, те ти она старамјак закува паленту а Марсел Дишан без имало стида изјави да доњи део леђа Мона Лизе загрева ужичка Градска топлана о црквеним и државним празницима.

Ја јој нисам завиривао испод подсукње, али знам да ти уметници виде и оно што нико живи не види. Ето, на пример, кад наш Владе Терза уради пејзаж Таре, ја мирне душе могу да га продам неком тајкуну као заталасана житна поља Провансе Ван Гога у тренутку кад

је извадио чакију да се поздрави са левим увом.

Мени се чини да је Леонардова Ђоконда у 16. исто оно што и Ворхолова конзерва Кембел супе у 20. веку. Да је Енди угледао света ближе Копривничко-крижевачкој жупанији, данас би Мона Лиза вероватно изгледала као певац на „Подравкиној“ кокошијој супи са тестенином.

Једном сам одвео децу у Лувр да је виде. Беше му га то у време пре него што сам ископао властиту гроб као животно осигурање за стамбени кредит. Чим сам видео да је од Ђокондине сале направљена кинеско-јапанско-јужнокорејска четврт, ко сваки одговорни *pater familias* наредих: „Децо, ево вам паре за Дизниленд, оде тата на Пигал да проучава зарасле стазе чика Хенрија Милера, старог друга из пубертета. Тету Лизу можемо гледати и на стикеру на нашем празном фрижидеру!“

Присетих се синоћ и оне антологијске сцене у Годаровом филму „Банда аутсајдера“, коју ће касније с нежном посветом поновити Бертолучи у „Сањарима“. У тој сцени троје главних јунака протрчавају кроз Лувр за девет минута и четрдесет три секунде. Из чистог благословеног нехаја, из поетичне обести, из младалачког бунта, из нежности о којој би хтео нешто да вам испричам, али не знам како, јер је синоћ нисам препознао.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ 26. ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ПОЗОРИШНОГ ФЕСТИВАЛА

Позоришна теорија и пракса

У оквиру *Ираишеће* *Ироирама* 26. ЈПФ-а, у *чиџалиишћу* Народне библиотекe *Иредсџављене* су две књиџе - „Пут до *Иозоришћа*“, Небојше Брадића и „Речник *Изоџења* и савременог *Иозоришћа*“, Патриса Пависа

Небојша Брадић је човек који је урођен у културу ове земље већ деценијама, па је пред нама његов запис и искуства примарно као позоришног редитеља, кроз време које је као редитељ и позоришни посленик провео и проводи у позоришту. То је низ текстова који имају искуствени, хронолошки, тематски низ, рекао је Бојан Муџин, позоришни критичар и селектор Југословенског позоришног фестивала.

Зоран Хамовић, директор и главни уредник Издавачке куће *Клио* истакао је да је „Пут до позоришта“ књиџа која сведочи о присуству Небојше Брадића у позоришту, као редитеља, али пре свега као човека који мис-

ли позориште, који га разуме изнутра и коме имамо разлога да верујемо.

- Он то поверење није прокоцкао. Позориште тумачи стручно, а има потврду и у пракси. Дакле, није професор који је изучио историјске документе, већ је направио спону између праксе и теорије, објаснио је Хамовић.

Никша Барлов, уметнички директор *Рашких духовних свечаности*, које се одржавају још од 1993. године, нагласио је да Центар за културу Рашка и иначе има богату издавачку делатност са каталогом од око 250 издања, а да је књиџа Небојше Брадића прва у новој едицији која носи име *Рашких духовних свечаности*.

- Небојша је један од наших лауреата, јако сам му захвалан што је одлучио да своју књиџу објави као прву у нашој едицији - рекао је Барлов.

Књиџу „Речник *Изоџења* и савременог *позоришћа*“, Патриса Пависа посебно је значајно представљати управо на фестивалу који се бави савременим позориштем, каже Марина Миливојевић Мађарев, доктор театролошких наука.

- Ова књиџа нам разоткрива каква је веза између *Изоџења* и савременог позоришћа. Она је писана као речник, а може се читати и као добра интернет страница. Сваки појам који изаберете, одвешће вас до следећег и створићете слику, целину коју желите. То можете понављати колико год желите док не истражите оно што вас интересује. Ова књиџа не нуди одговоре, Патрис Павис поставља изазов, поставља питања. То је јако важно, јер нам олакшава да разумемо природни ход који има позориште, али и цео свет у коме се ствари са једне стране потпуно атомизују, а са друге преплићу и стварају неку нову уметност - рекла је Миливојевић Мађарев.

Ана Милошевић

ОЦЕНА ПУБЛИКЕ

БОСАНСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ЗЕНИЦА	
СЕДАМ СТРАХОВА	3.78
ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД	
ПУЧИНА	4.70
ПОЗОРИШТЕ ПРОМЕНА НОВИ САД	
ТРИ ЗИМЕ	4.82
ЦРНОГОРСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ПОДГОРИЦА	
ЂОКОНДА	3.37

Издаје: Савет XXVI Југословенског позоришног фестивала Ужице 2021.

Уређује: редакцијски одбор: Радојка Поповић - уредник, Ненад Ковачевић, Верица Туцовић, Мирјана Петровић, Ана Милошевић, Богдан Дамњановић, Зоран Јеремић, Александра Гловацки.

Тираж: 300 примерака • Штамп: Графопринт, Ужице